

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДУ «НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ»
РЕГІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ ЦЕНТР БНАУ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

АГРАРНА ОСВІТА ТА НАУКА: ДОСЯГНЕННЯ, РОЛЬ, ФАКТОРИ РОСТУ

**Інноваційні психолого-педагогічні,
лінгвістичні та правові засади аграрної науки
в умовах міжкультурної аграрної комунікації**

30 жовтня 2020 року

Біла Церква
2020

ЯРМОЛА О.В., канд. філос. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ У СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ

Пізнавальна діяльність людини охоплює різноманітні сфери суспільного життя: від буденно-повсякденної до теоретичної. Наука та філософія як теоретичні форми пізнання реальності відображують світ у формі понять. Історія наукового пізнання свідчить, що визначення понять стало важливим фактором зародження та розвитку теоретичного знання, яке має свою специфіку у сфері соціально-гуманітарних наук.

Ключові слова (Keywords): пізнавальна діяльність, поняття, соціально-гуманітарні науки, визначення поняття, історія наукового пізнання, зародження теоретичного знання.

Пізнавальна діяльність людства охоплює багато сотень тисяч років. Більше того, ми можемо з впевненістю казати про прагнення до пізнання притаманне всьому живому, життю, як такому. Ця властивість спрямовує живі системи на ознайомлення з оточуючим середовищем. Вже Арістотель, відмічаючи пізнавальну діяльність як характерну рису живих організмів (зокрема – тварин). При цьому він підкреслює важливість здібності запам'ятовувати, що, на його думку, є запорукою розумності. Тварини, які мають кращу пам'ять, є більш розумними саме тому, що вони здатні вийти за межі часового потоку, стати над ним. А це дозволяє використовувати знання як інструмент для передбачення і прогнозування, конструювання власного життя. Сучасна наука знаходиться у стані постійних, стрімких перетворень. Вона визначає обличчя сучасної планетарної цивілізації – «цивілізації знання» [5, 22].

Важливим напрямом досліджень сучасної філософії науки постає вирішення проблем, що пов'язані із розумінням природи наукового факту, його співвідношенням і взаємодією з науковими теоріями. Динамічна структура «науковий факт – теорія» для сучасних науковців і філософів перетворилася на об'єкт спеціального вивчення [6].

Така увага до аналізу форм і засобів наукового знання і пізнання зумовили появу специфічних рис філософії науки двадцятого століття. Не випадково в цей час набувають значення і поширюються серед філософів і науковців концепції логічного позитивізму, з його особливою увагою до логічного аналізу мови науки і теоретичного знання взагалі [2, 7].

Проблема встановлення істинності або хибності наших знань була важливим фактором появи філософії як специфічної форми теоретичного пізнання світу. Вже грецький філософ Парменід (кінець VI – перша пол. V ст. до н.е.) розмірковував над тим, яким шляхом має рухатися людина, щоб мати правильне розуміння реальності. Він звертає увагу на те, що відчуття часто надають нам хибні уявлення, тоді як розум виступає основою і критерієм істинних знань.

Абстрактне мислення, на відміну від чуттєвого сприйняття світу, не дає, як правило, інтуїтивно ясних уявлень. Філософія і наука пізнають світ у теоретичних формах, а знання вибудовується у формах: поняття, судження, умовивід. Основною, найменшою одиницею виміру наукового і філософського знання як теоретичних форм пізнання світу є поняття. Поняття – це «клітина» теоретичного знання.

Визначення понять – процедура, яка покликана впорядкувати та систематизувати наші знання про дійсність, структурувати їх, встановити певні зв'язки, які б відповідали справжнім результатам нашого пізнання оточуючого світу.

Визначення понять може відбуватися за допомогою різних логічних процедур. Ці процедури («методи») визначення понять залежать, зокрема, від сфери знань, специфіки об'єктів пізнання. Наприклад, визначення понять у філософії часто здійснюється з урахуванням того, що ці поняття, як правило, є найзагальнішими, такими, що знаходяться «на межі» логічної процедури узагальнення понять. Ці поняття, так звані «філософські категорії», не можуть бути визначені шляхом підведення під «найближчий рід та видову відмінність», а тому, у даному

випадку, використовуються інші процедури визначення: зокрема – «вказівку на протилежність».

З іншого боку, соціально-гуманітарна сфера у філософії завжди відігравала важливу роль. Так, наприклад, у діалозі Платона «Софіст» співрозмовники спільно із Сократом використовують дихотомічний спосіб поділу понять з метою визначення поняття «софіст». Ця процедура виявляється продуктивною, оскільки саме дихотомічний поділ поняття дає можливість структурувати дуже складну сферу соціального життя людини. Філософія з часів античності надавала зразки і методи пізнавальної діяльності для наук, об'єктом яких є людина і суспільство.

Таким чином ми можемо побачити, що у сфері соціально-гуманітарній, яка визначається більш складними зв'язками і відношеннями у порівнянні із сферами природничих і технічних наук, визначення понять відіграє важливу роль не лише як засіб систематизація знань, а й як окрема важлива самостійна процедура пізнавальної діяльності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Асмус В. Ф. Логіка. Київ : Українське видавництво політичної літератури, 1947. 411 с.
2. Добронравова І. С., Білоус Т. М., Комар О. В. Новітня західна філософія науки: підручник. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2008. 216 с.
3. Жоль К. К. Методи наукового пізнання і логіка (для юристів): навч. пос. Київ : Атіка, 2001. 288 с.
4. Конверський Є. А. Логіка (традиційна та сучасна) : підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 535 с.
5. Лукянець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. та ін. Науковий світогляд на зламі століть: монографія. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2006. 288 с.
6. Мелков Ю. А. Факт в постнеклассической науке. Киев : Издатель ПАРАПАН, 2004. 224 с.

**Секція: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО,
ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА**

Обіюх Н.М. Забезпечення енергетичної безпеки в країнах ЄС: шляхи імплементації загальноєвропейської енергетичної стратегії у національне законодавство.....	38
Настіна О.І., Цєпа Д.О. Проблемні питання державної підтримки фермерського господарства в Україні у 2020 році.....	40
Настіна О.І. Мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення в Україні: проблемні питання використання земель.....	41
Мельник О.Г. Формування конкурентоспроможності виробничо-господарського потенціалу в контексті кластерної організації розвитку агропромислового виробництва в Україні.....	43
Пахомова А.О. Особливості інноваційних перетворень в аграрній сфері.....	44
Ярмоленко Ю.В. Договірна діяльність в АПК.....	46
Мельник В.О. Деякі аспекти основних принципів органічного сільського господарства за ІФОАМ (Міжнародна федерація органічних сільськогосподарських рухів).....	47
Ломакіна І. Ю. Роль соціальної відповідальності агробізнесу у забезпеченні сталого розвитку сільських територій.....	49
Ковальчук І.В. Проблеми правового регулювання дорадництва в аграрному бізнесі України.....	50

**Секція: ІСТОРИЧНІ, ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА
СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

Росавіцький О.О. Місцеві вибори та адміністративно-територіальна реформа в Україні.....	52
Сімакова С.І. Окремі аспекти характеристики корупційних кримінальних правопорушень в Україні.....	53
Мельник Л.М., Грек І.М. Феномен церковного розколу в історіографії другої половини ХІХ ст.	54
Єфремова І.І. Адвокат-медіатор: особливості надання послуг.....	55
Малишко І.В. Медіація, як один із способів вирішення конфліктів.....	57
Курчин О.Г. Єдиний європейський патент: правові гарантії.....	59
Макарчук В.В. Правовий режим землекористування колоністів та іноземних поселенців в Російській імперії.....	60
Черненко В.Л. Роль молодіжної організації «Пласт» у національно-патріотичному вихованні учнівської та студентської молоді.....	62
Ярмола О.В. Особливості визначення понять у соціально-гуманітарних науках.....	64